

Loeul secretarului literar în viața teatrului (III)

1 În lumina răspunderilor majore ce revin teatrelor noastre, care sînt, după opinia dumneavoastră, îndatoririle secretarului literar? Vă rugăm, răspunzind la această întrebare, să faceți referiri concrete la experiența și activitatea dumneavoastră personală.

2 Actuala formă organizatorică a teatrelor, decurgind din exercitarea conducerii colective în instituțiile artistice de spectacole, a produs schimbări în statutul secretariatului literar? Condiția vieții teatrale contemporane, sub multiplele ei aspecte, a determinat modificări importante, mutații vizibile în activitatea dumneavoastră? Dacă da, cum apreciați aceste schimbări?

3 Care este în teatrul dumneavoastră natura relațiilor dintre secretariatul literar și creatori (dramaturgi, regizori, interpreți)? Cum concepeți organizarea relațiilor dintre secretariatul literar și public?

4 Presupunind că în activitatea dumneavoastră de cercetare a fondului mostenirii culturale ati descoperit (sau redescoperit) și considerați demne de a fi revalorificate lucrări din literatura dramatică clasică și interbelică, vă rugăm să le împărtășiți colegilor dumneavoastră prin intermediul paginilor revistei noastre.

DOINA POPA

Teatrul Național
din Timișoara

**„Alcătuirea responsabilă
a repertoriului“**

1 Consider inițiativa revistei noastre deosebit de utilă. Acest examen critic și autocritic, la care suntem invitați, va reflecta, desigur, unele deficiențe care s-au cronicazat de-a lungul anilor, ca și unele „dureri

înăbușite“ : lipsa unui statut care să-ți preciseze exact atribuțiile și să te scoată din dilemă. Cine ești? Principalul autor al programului politic și estetic al teatrului, cunoșător al autorilor dramatiči defuncți și amic al celor în viață, dar și persoana care aleargă mereu la tipografie pentru ca să obțină un zețar mai calificat sau un termen mai rezonabil de apariție a programului și afișului? Membru al comitetului oamenilor muncii, cercetător, estetician, dar și întocmitor de procese verbale?

Dar să nu sim „furioși“ și să nu anticipăm. Teoretic, lucrurile sunt bine cunoscute de toată lumea. Secretariatul literar este serviciul de specialitate al cărui rol în instituția profesionistă de spectacole este de a prospeta și susține politica repertorială a instituției. Împlinat direct în producția artistică, secretariatul literar constituie un element indispensabil con-

ducerii ; este, de fapt, său trebuie să fie, un proiect de politică culturală, având datoria de a veghea atât la puritatea ideologică a literaturii dramatice promovate, cât și, prin consecință, a operelor scenice, a spectacolelor rezultante.

In lumina cunoștințelor documente de partid, teatrul este chemat ca, ținând seama de cerințele etapei actuale, să contribuie "cu și mai multă combativitate revoluționară și partinitate comunistă la alcătuirea responsabilă a unui repertoriu de o căt mai bogată substanță educativă, ideologică-artistică". Un repertoriu poate fi alcătuit conform unei multitudini de criterii sau, de ce n-am spune-o, cîteodată și fără nici un criteriu. Intră în joc programul teatrului, componenta ansamblului, publicul, existența unei singure instituții teatrale în localitate sau coexistența mai multora (cum e cazul nostru), dorințele unuia sau altuia dintre regizori etc., etc. Am amintit cele de mai sus pentru că este imposibil a vorbi despre repertoriul major atât timp cât ignorăm, voit sau nu, primul adevăr, și anume acela că teatrul pornește de la literatură, de la o literatură specifică, dar literatură.

In întocmirea propunerilor de repertoriu, secretariatul literar studiază și selectează piese noi, cu precădere din dramaturgia originală, e chemat să aibă bună intenție și cîtezanța de a sprijini debuturile, neconoscute de azi care pot deveni înainte capete de afiș. El prospetează, fără pauză, dramaturgia națională și universală, clasică și contemporană. Întreține și lărgește colaborările cu autorii români contemporani, prin corespondență și contacte directe (aici ar fi multe de spus, mai ales în ceea ce privește insuficiența materialelor documentare și informative). Organizează și stimulează studierea și discutarea pieselor de către regizor, director și comitetul oamenilor muncii (și numai un secretar literar știe ce înseamnă asta). Citește cu creionul în mină toate piesele sosite la teatru (și, doamne, multe sunt, pentru că, dacă proverbul spune că „românul s-a născut poet”, eu aş adăuga „și moare dramaturg”), stimulând pe scriitorii talentați, închizind ferm calea imposturii literare. Susține, prin referate, proiectul de repertoriu adoptat, la toate nivelele necesare (chiar atunci când nu e convins de necesitatea includerii sau de calitatea vreunei piese incluse în respectiva listă repertorială).

In ceea ce privește realizarea spectacolelor, secretariatul literar este ținut să înainteze documentarea necesară, la solicitarea regizorului artistic, a actorilor etc. (deși, nu o dată, trebuie să ne amintim că „de unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere” : vezi biblioteca teatrului, mai ales). Definitivează, când e cazul, textele lucrărilor care urmează să intre în repetiții ; definitivarea aceasta are loc și

direct, fie prin recomandări corespunzătoare, făcute autorului sau traducătorului (muncă îndeobște frumoasă, recompensind alte multe neplăceri, inerente, după cum se știe, activității noastre). Redactează programul de sală, răspunzind personal de conținutul lui. (In ultima perioadă, am realizat cîteva caiete bine apreciate, totuși, nu ne putem declara deplin mulțumiți. Se poate mai mult.)

In capitolul popularizării activității teatrului, secretarul literar își întreținează cu regularitate presa locală și cea centrală (ar fi trebuit să păstrăm legătura cu... Dar...). Se îngrijesc să obțină fotografii din spectacole : pentru popularizare, pentru arhivă, pentru diverse alte imprejurări.

In atribuțiile secretarilor literari mai intră întreținerea legăturilor cu publicul (întrebarea 3), conservarea arhivei destinate istoriografiei instituției (colecție de afișe, programe, albume, dosare, articole din presă etc.). Mai se cer avute în seamă diverse activități ideologico-educative, precum și nemunărate activități extrateatrale. Peste hotare, este purtătorul de cuvînt al teatrului, responsabil unic cu probleme de protocol și propagandă.

2 Nu. Fiindcă nu există un statut al secretarului literar. Da și nu. Dar vezi mai sus.

3 Relațiile sunt, în general, bune și prielnice unei activități susținute și, aș zice (fără să forțez înțeleșurile mari ale cuvîntului) — creațoare. Relațiile cu dramaturgii timișoreni au momente de bună calitate, materializată prin montarea unor piese (în ultima perioadă : *Coroană pentru Doja* de A. Gheorghe Ardeleanu, *Poate acesta e secretul* de Sergiu Levin), precum și prin înșinuarea, în urmă cu cîțiva ani, a unui cerc de dramaturgie pe lîngă Asociația Scriitorilor din Timișoara.

Bineînțeles, apar multe divergențe între secretarul literar, regizor și actor. Se schimbă (se întimplă și asta) replici lipsite de calmul necesar, cu un anume tact, însă, toate pot fi aduse pe calea cea bună. Se știe că, mai întotdeauna, creatorii sunt firi dificile, poeți în felul lor... (vezi Horațiu).

Și, pentru că la prima întrebare am răspuns oarecum întrebărilor „ce jucăm și cum jucăm”, vom încerca să răspundem și inevitabilei întrebări „pentru cine jucăm”.

Pentru a exista, pentru a se dezvolta, teatrul presupune un dialog permanent cu publicul. Această comunitate umană pe care o numim public (alcătuită din elevi, studenți și diferite categorii de oameni ai muncii din întreprinderi și uzine) trebuie cunoscută (in-

tenționăm să facem, în colaborare cu centrul de cercetări, o anchetă sociologică și bombardată zi de zi, săptămână de săptămână, pe parcursul întregii stagiuini, cu materiale informaționale de diferite tipuri: materiale tipărite — afișe, programe, fluturași —, propagândă vizual-artistică (fotografii, construcții triunghiulare, panouri pe fațada teatrului etc.) și, mai ales, întâlniri directe cu spectatorii. Stagiunea trecută a fost, poate, cea mai bogată în asemenea întâlniri. Cele mai multe și-au realizat scopurile educative, culturale. Am trăit însă și cazuri (e deosebit, excepții) rizibile. Invitați de cooperația meșteșugărească, care vizionase în colectiv un spectacol cu *Un fluture pe lampă*, actorii teatrului, regizorul și subsemnată am participat la o întâlnire cu spectatorii prezumtivi. După o jumătate de oră de „încâlzire” a climatului, după ce se „mărturisiră” tov. Leahu Gheorghe și tov. Ieremia Ioan, ne-am dat seama, spre stupearea tuturor, că nici unul din cei prezenți, respectiv nici una (pentru că erau în majoritate coafeze) nu văzuse spectacolul. De fapt, spectatorii care-l vizionaseră se aflau în tură cealaltă!

Ca o acțiune inedită a teatrului nostru, cred că poate fi socotită organizarea și păstrarea unor legături profunde și serioase cu întreprinderi prietene. Adaug la toate acestea așa-numitele stagiuini permanente pe care le alcătuim cu 3—4 spectacole pe an, în 12 localități ale județului. Pentru atragerea tineretului școlar și universitar, am organizat un tradițional ciclu „Teatrul și Catedra”, la care am invitat să ia parte și au binevoit să ne cîinstească personalități de marcă ale vieții noastre culturale: Radu Beligan, Aurel Baranga, Șerban Cioculescu, Valeriu Ripeanu și a.

Ar trebui să vă vorbim și despre teatrul școlar patronat de teatrul nostru — primul teatrul școlar cu repertoriu permanent. Ar trebui să vă vorbim de nenumăratele formații de amatori instruite de actorii noștri. Toate acestea, în serviciul unei strategii culturale care urmărește culturalizarea și formarea spectatorului nou, în dorința de a-l învăța să vadă și să înțeleagă mai mult și mai bine, pentru a reuși să fie nu numai consumator, ci și coautor la creația culturală.

4 Desigur. Am redescoperit unele texte nejucate pînă în prezent. Uneori, am reușit să le introducem în repertoriul teatrului nostru, evînd premiere absolute (Anton Pann de Lucian Blaga, *Pădurea spinzuărăilor* de Liviu Rebreanu), altele n-au văzut încă lumina rampei. Desigur, e foarte dificil să arăți în ce măsură asemenea texte pot fi valorificate, fără o colaborare susținută cu un regizor interesat în valorificarea dramaturgiei românești interbelice. Fructificarea muncii noastre de cercetare, pe acest tărîm, depinde, deci, de buna dispoziție creatoare a unor regizori cărora le ținem la dispoziție, așa cum se cuvine, aflările noastre.

ELISABETA POP

Teatrul de Stat
din Oradea

„O gîndire politică matură, plină de răspundere”

1 Le-aș enumera în ordinea importanței lor: a) În orientarea repertoriului. b) Urmărirea materializării textului în spectacol. c) Relația cu publicul.

a) Indatorirea cea mai importantă a secretarului literar este, fără îndoială, aceea a orientării repertoriuale. Aceasta presupune o suitură de îndatoriri, toate, legate de o intensă activitate de cercetare a fondului moștenirii culturale, de o legătură permanentă, de lucru, cu dramaturgii și traducătorii, de informarea la zi — prin consultarea volumelor de teatru apărute, a revistelor de specialitate, românești și străine etc. — și, firește, de o continuu și bună pregătire politico-ideologică, de studierea cu atenție a tuturor documentelor de partid.

Emanătie colectivă, repertoriul poartă, totuși, amprenta gustului și a culturii secretarului literar.

b) Secretarul literar are datoria să vegheze ca spectacolul, potențind artistic mesajul educativ al piesei, să clarifice și nicidcum să denatureze sensurile acesteia. Aceasta presupune relații de lucru cu creatorii spectacolului: regizori, scenografi, actori; întâlniri în care să se discute în amănunt piesa, mesajul acesteia, modalitățile cele mai fericite prin care ar putea ajunge, prin spectacol, la public.

c) În sfîrșit, publicul presupune, pentru o bună cunoaștere, un secretar literar-sociolog. Crija pentru creșterea gradului de receptivitate a publicului înseamnă o intensă activitate de cercetare (din nou cercetare!) a gustului publicului, a preferințelor sale, dar, mai ales, a necesităților sale. În vederea realizării unui public receptiv, teatrul — în afara spectacolelor de calitate pe care i le oferă — organizează întâlniri în școli, uzine, întreprinderi, organizații U.T.C. Teatrul din Oradea vizitează deseori spectatorii la locul lor de muncă (Uzina de aluminiă, Fabrica „Infrățirea“, Fabrica de blănuri, Fabrica de mobilă, Fabrica „Solidaritatea“, licee, școli pedagogice, Casa Armatei).

De obicei, la asemenea întâlniri, participă un grup de actori, regizori, scenografi, secretarul literar, ele debutând fie prin prezentarea unor fragmente din spectacolele în pregătire, urmate de discuții, fie prin prezentarea